

Prizyuk O., Kotelenets K. Experience Support as a Means of Ensuring the Quality of Distance Education at University

In the article the basic directions of support distance learning. The recommendations for the improvement of its functioning. The synthesized the basic concepts of the study. Rendered and reasonable definition of "support service", identified its main functions and tasks. The experience of the development and operation support at the university evacuated the example of University of Luhansk. Provided support structure and function of each of the areas, namely: hotline, online support, email, social networks. Provided importance and need to develop adaptive courses, instruction and training are their examples and results. In the article, the results of a survey of students and teachers. Determined and calculated the basic problems facing the user during the educational process. Summarized results of the study can be used in blended learning experience of leading Ukrainian universities.

Key words: distance learning, distance teaching, the quality of distance learning, blended learning, support.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 37.018.43:004(494):378(477.6)

М. А. Семенов, А. Lupandina

**УПРОВАДЖЕННЯ ШВЕЙЦАРСЬКОГО ДОСВІДУ
АДАПТИВНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

Сьогодні дуже важливо об'єднати українське суспільство навколо спільної ідеї. Проводячи паралелі, можна сказати, що так само, як тисячу років тому, коли завдяки спільній новій християнській ідеї та побудові Софійського Собору навколо Києва згуртувалися розрізнені території, так і зараз для нас є актуальним питання об'єднання й пошуку спільних усвідомлених шляхів подальшого розвитку країни. Софія Київська на той час була прикладом небувалої якості. Люди, які будували її, і живописці, які розписували її стіни, не мали відповідного досвіду, але в них була спільна мета, вони вірили в ідею й тому досягли видатного результату. Так само й зараз прагнення побудувати нове суспільство має ґрунтуватися насамперед на пошуку спільної ідеї. Нею має стати ідея забезпечення нової якості, яка повинна охоплювати всі сфери життя, насамперед освіту, від якої залежить майбутній розвиток країни та власне якість життя. З огляду на прагнення України до європейської

спільноти одним із головних прикладів у забезпеченні якості освіти для нас є європейський досвід.

Установлюючи планку якості, треба орієнтуватися на найкращі приклади. Швейцарія посідає особливе місце в Європі та у світі, усім відома «швейцарська якість» як гарантія найкращих очікуваних результатів. Якість життя й рівень освіти, які забезпечує країна, є одними з найвищих у світі. Історія Швейцарії може слугувати для України прикладом уміння об'єднуватися різними групами з різними поглядами й різними мовами, домовлятися та виконувати домовленості. У сфері освіти та науки стаття 20 Конституції Швейцарії гарантує в країні академічну свободу, незалежність навчального процесу й наукових досліджень. Тому швейцарський досвід, безумовно, цікавий для України, його необхідно вивчити та розглянути можливості використання найкращих здобутків з урахуванням наявних особливостей.

Українські університети, які вимушено були переміщені з окупованої території Сходу України, втратили значну частину матеріальної бази, але мають можливість у нових умовах кардинально змінити підходи до організації навчального процесу та фактично побудувати новий університет європейського зразка з відповідними стандартами якості. Серед конкурентних переваг таких університетів досвід упровадження дистанційного навчання на перших етапах функціонування на новому місці розташування. Одним із стратегічних завдань для Луганського національного університету імені Тараса Шевченка в нових умовах стало вивчення та впровадження європейського досвіду організації дистанційного навчання, зокрема використання технології адаптивного навчання.

У Луганському національному університеті є значний досвід організації дистанційного навчання, викладачі здійснюють наукові дослідження з проблем адаптивного навчання. Автоматизовані педагогічні навчальні системи, які обирають стратегію навчання залежно від індивідуальних особливостей студента, розробив О. Меньяйленко [1]. Дослідження ефективності методів навчання та представлення їх у комп'ютерних навчальних системах розглянуто в роботі [2]. У ЛНУ вперше в Україні було розроблено нормативні положення, які регламентують організацію дистанційного навчання в університеті [3; 4].

Для адаптивного та індивідуального навчання важливе значення мають наукові роботи Й. Песталоцці та А. Дистервега, М. Монтессорі, Б. Скіннера й С. Прессея.

Швейцарський досвід організації дистанційного навчання, на жаль, мало відомий в Україні. Тому мета цієї статті – розробити та обґрунтувати програму імплементації швейцарського досвіду організації адаптивного дистанційного навчання в українському університеті.

Об'єктом для вивчення досвіду було обрано Швейцарський дистанційний університет прикладних наук (назва німецькою –

«Fernfachhochschule Schweiz», сайт університету – <http://www.ffhs.ch>), навчальні офіси якого розміщено в чотирьох містах: Цюрих, Базель, Берн, Бріг.

В університеті використовують змішану форму навчання (*blended learning*), яка передбачає 80% часу діяльності студента в *online* та *offline*-навчанні за допомогою платформи дистанційного навчання, інтернет-спілкування, кооперації студентів та роботи з навчальною літературою. 20% часу відведено на безпосередню взаємодію та спілкування студента й викладача *face-to-face* у навчальних аудиторіях або за допомогою відеозв'язку чи конференції. Платформа дистанційного навчання містить форуми, навчальні тексти, мультимедіа, контрольні тести та посилання на інші ресурси. Навчання організовано так, що половина часу на самостійну роботу (40% від загального часу) передбачає здобуття студентами практичного досвіду під час роботи в реальних компаніях або вирішення реальних практичних завдань. Отже, важливе значення має саморегуляція студентів і непрямі комунікації.

Базовою дидактичною теорією у вищому навчальному закладі обрано конструктивізм, який адаптовано під особливості організації навчального процесу. Загальні принципи цієї теорії дозволяють будувати системи адаптивного навчання – студенти конструюють нові знання відповідно до власних можливостей, мотивації та індивідуальних особливостей. Методику навчання також обирають персонально для кожного студента. Пізнавальну діяльність активізують завдяки комунікації, її організують відповідно до власного досвіду студента. Теоретичний матеріал формують з огляду на необхідність вирішення проблемних питань з реального життя.

Розробка дистанційного курсу передбачає кілька етапів: планування, розробка, використання, розвиток. Орієнтуючись на цілі навчання (*Learning object*), готують план начального модуля. На його основі формують еталонний, рекомендований курс (*Reference course*), у розробці якого беруть участь кілька викладачів, методисти, служби підтримки. Викладач використовує цей курс як шаблон та доповнює його власним матеріалом, робить цей курс індивідуальним. Важливим є той факт, що еталонний курс містить інформацію, яка необхідна для проходження підсумкової атестації (іспиту).

Важливою конкурентною перевагою дистанційного навчання є можливість адаптивного підходу. Критеріями адаптації можуть бути потреби та вподобання студента або його здібності та можливості. Такий підхід відповідає принципам особистісно зорієнтованого навчання а також теорії конструктивізму. З погляду останньої важливо формувати цілі навчання для кожного студента на основі його власного досвіду. Отже, на початку навчання необхідна попередня інформація про студента: його мотивація, попередній досвід, індивідуальні особливості.

У [5] адаптивний підхід у дистанційному навчанні представлено як симбіоз різних підходів з різних галузей, що наочно демонструє рис. 1.

Рис. 1 Виникнення адаптивного навчання як інтеграції різних підходів [5]

У процесі розробки системи адаптивного дистанційного навчання беруть участь аналітики, системні адміністратори, педагоги, методисти, викладачі та програмісти. Процес створення розбивають на етапи зі зворотним зв'язком, на кожному з яких визначають або формують:

- потреби студента;
- рамки адаптації – цілі адаптації, стратегія, освітня парадигма, нормування, управління якістю;
- загальні принципи адаптації – профіль студента, рівень адаптації, логіка навчання, навчальний контент та ін.;
- дидактичну концепцію – індивідуальні особливості студента, індикатори, сценарій, навчальні об'єкти, зручність дизайну та ін.;
- технічну специфікацію (метадані, алгоритм, інтерфейс);
- програму впровадження та реалізації;
- механізм зворотного зв'язку – коригування кожного з етапів [5].

Наведемо кілька прикладів доволі простих засобів адаптації – адаптація за часом активності студентів: спочатку фіксують та аналізують час заходження студентів он-лайн до платформи дистанційного навчання, відповідно до отриманих результатів коригують обсяг навчального матеріалу на цей час і планують активні форми взаємодії (вебінар, чат, форум та ін.).

Інший приклад – система адаптивних рекомендацій для кожного студента щодо роботи з курсом, яку розробляє тьютор, кожна з

рекомендацій має не більш п'яти кроків, спрощує навчання для студента, допомагає обрати навчальну траєкторію, визначити обсяг і необхідний час навчання.

Цікавими є дослідження емоційного стану студента під час навчання. Для цього використовують спеціальне програмне забезпечення. На основі отриманих результатів можна адаптувати методики навчання відповідно до емоцій студента.

Система управління якістю університету Швейцарського дистанційного університету прикладних наук не перевантажена елементами, але всі її складники працюють, як швейцарський годинник. Система управління якістю ґрунтується на спеціально розроблених критеріях якості, формальних вимогах до елементів системи, визначених індикаторах контролю та засобах розвитку системи. У процесі реалізації формують *Q-report* – звіт про результати впровадження, аналізують якість навчальних матеріалів (внутрішня та зовнішня експертиза, *feed-back* – опитування студентів з метою оцінки якості кожного курсу за допомогою невеликої анкети з п'яти – шести питань).

Для контролю використовують три типи перевірок: «маленьку», «середню» та «велику». За результатами перевірки формують план оптимізації процесу, розвитку системи якості та координації відповідних заходів.

Аналіз швейцарського досвіду дозволив зробити висновок, що повна імплементація досвіду неможлива у зв'язку з недостатністю ресурсів українського університету та недосконалістю законодавства в галузі вищої освіти. Водночас упровадження деяких організаційних рішень за умов їх адаптації цілком можливе.

На основі вивчення досвіду в Луганському національному університеті:

- упроваджено модель навчання *blended learning*;
- введено посаду координатор-тьютор для кожної спеціальності, завдання якого – сприяти адаптації навчального процесу для кожного студента;
 - створено дистанційний курс «Пропедевтика» для першокурсників з метою формування в них навичок навчатися дистанційно;
 - введено обов'язкові форуми, дискусії в дистанційних курсах;
 - створено дистанційний курс для навчання викладачів, тьюторів;
 - змінено навчальний графік, збережено навчальне навантаження студентів, внесено зміни в навантаження викладачів – введено новий вид навчальної діяльності (контактні години);
- створено календарний план роботи викладачів і студентів та систему автоматизації цього процесу;
 - упроваджено багаторівневу експертизу курсів та *feed-back* (обов'язкове анкетування після кожного курсу);
 - створено відкриті курси *mooc* для кожного факультету.

Отже, у статті розглянуто досвід організації дистанційного навчання окремого вищого навчального закладу та запропоновано програму заходів для впровадження в організацію навчального процесу українського університету. Уважаємо за доцільне продовжити вивчати швейцарський досвід організації дистанційного навчання та шляхи забезпечення його якості.

Список використаної літератури

- 1. Меньяйленко О. С.** Автоматизовані педагогічні навчальні системи : монографія. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 272 с
- 2. Семенов М. А.** Дослідження ефективності методів комп'ютерного навчання // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2004. – № 9. – 2004. – С. 172 – 177.
- 3. Нормативні документи з дистанційного навчання :** зб. док. / уклад. М. А. Семенов. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 53 с.
- 4. Семенов М.А.** Внутрішня нормативно-правова база університету в умовах інтеграції української системи вищої освіти в загальноєвропейську // Освіта на Луганщині. – 2011. – № 1. – С. 21 – 27.
- 5. Bergamin P., Lupandina A.** Analysieren, bewerten, vorschlagen : Adaptive Umgebung denkt mit [Electronic resource] // Institut für Fernstudien- und eLearningforschung (IFeL). – Electronic data. – Mode of access: World Wide Web: https://www.ffhs.ch/?action=get_file&id=501&resource_link_id=f86 (viewed on June 25, 2015). – Title from the screen.

Семенов М. А., Lupandina A. Упровадження швейцарського досвіду адаптивного дистанційного навчання в українському університеті

У статті розглянуто механізми імплементації швейцарського досвіду організації змішаного, електронного та дистанційного навчання в український університет. Висловлено ідею, що питання якості повинен бути об'єднувальним для українського суспільства в нових умовах.

Показано, що в Швейцарії функціонують гарантії академічної свободи, незалежності навчального процесу та наукових досліджень, що зумовлює феномен швейцарської якості освіти. Можливо, що швейцарський досвід забезпечення якості дистанційного навчання буде гарним прикладом для вищої освіти України.

Запропоновано нові підходи до формування стратегій розвитку університетів зі східної України, які постраждали від збройного конфлікту. Однією із стратегічних цілей має бути впровадження європейського досвіду адаптивного навчання.

Стаття містить опис та аналіз організації змішаного й адаптивного навчання в одному із швейцарських університетів. Також описано кроки побудови дистанційного курсу, методи адаптивного навчання та системи менеджменту якості.

Запропоновано програму імплементації досвіду в український університет.

Ключові слова: система управління якістю, адаптивне навчання, електронне навчання, змішане навчання, дистанційне навчання.

Семенов Н. А., Lupandina A. Внедрение швейцарского опыта адаптивного дистанционного обучения в украинском университете

В статье рассматриваются механизмы имплементации швейцарского опыта организации смешанного, электронного и дистанционного обучения в украинском университете. Высказана идея, что вопрос качества должен быть объединяющим для украинского общества в новых условиях.

Показано, что в Швейцарии функционируют гарантии академической свободы, независимости учебного процесса и научных исследований, что обуславливает феномен швейцарского качества образования. Возможно, что швейцарский опыт обеспечения качества дистанционного обучения будет хорошим примером для высшего образования Украины.

Предложены новые подходы к формированию стратегий развития университетов из восточной Украины, пострадавших от вооруженного конфликта. Одной из стратегических целей должно быть внедрение европейского опыта адаптивного обучения.

Статья содержит описание и анализ организации смешанного и адаптивного обучения в одном из швейцарских университетов. Также описываются шаги построения дистанционного курса, методы адаптивного обучения и системы менеджмента качества.

Предложена программа имплементации опыта в украинский университет.

Ключевые слова: система управления качеством, адаптивное обучение, электронное обучение, смешанное обучение, дистанционное обучение.

Semenov M., Lupandina A. The Implementation of Swiss Approach to Organization of Blended Learning and Adaptive Learning System in Ukrainian University Education

As the title implies the article describes implementation of the Swiss approach to organization of blended learning and adaptive learning system in university education. The great idea what subject of quality should unite Ukrainian society in this paper has been considered.

The Swiss Constitution guarantees in the country academic freedom, independent educational process and scientific research. The Swiss practice perhaps will a great example for Ukraine. The advantages of the Swiss method of assure quality are outlined.

It is shown as universities from East Ukraine what suffered from military conflicts should to make new strategy. It should be based on European

principles and practices. One from strategic goals is implementation of European practice of organization e-learning, distance education, blended learning etc. with elements of adaptive teaching.

Quality assurance for distance higher education has been one of the main concerns among institutions and stakeholders today. The adaptive learning methods are a unique learning experience for students in need of some special care. The Luhansk Taras Shevchenko National University has more than 14000 distance learning courses adapted to the needs of internally displaced people (teachers and students who suffered from the Donbass military conflict).

The paper studies the practice of organization blended learning at the Swiss Distance University of Applied Sciences. The special method of blended learning has 80% on-line & off-line and 20% face-to-face interaction. It is being described. The article contains detailed analysis of steps for create e-learning courses and research of methods of adaptive teaching. Also The Quality management system was described.

The conceptual program of implementation adaptive system of distance learning at universities has been considered.

Key words: quality management system, adaptive teaching, e-learning, blended learning, distance learning.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 378:616-051

Ю. А. Черних

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ЛІКАРІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Реформування системи вищої освіти, зокрема медичної, використання загальноєвропейських і світових підходів до розбудови освітнього сектора, актуалізують проблему конкурентоспроможності майбутніх фахівців медичної галузі, якості надання ними послуг відповідно до європейських і світових стандартів. Це потребує постійного підвищення якості та ефективності процесу навчання студентів у вищих навчальних закладах, розвитку інтегрованих теоретичних знань, практичних умінь та навичок, оволодіння ними високими медичними технологіями тощо.

Проблема конкурентоспроможності, якості медичних послуг висвітлювалася у працях І. Комарської, Є. Ліхтарович, А. Рахімбаєвої,